

LEKCE 7

Gramatické penzum

- latinské předložky s ablativem
- ablativ singuláru a plurálu všech latinských deklinací (substantiva + adjektiva)
- slovtvorba: odvozování slov latinskými předponami

Lexikální okruh

- klinické termíny

Cíle lekce

- porozumět významu nejběžnějších klinických termínů
- znát nejčastější kolokace v klinické terminologii
- orientovat se v syntaktické struktuře klinických termínů
- analyzovat strukturu slov v klinických i anatomických termínech

Předložkové vazby s ablativem

Předložkové vazby s ablativem představují druhý typ vazeb, které se uplatňují v klinických a patologických diagnózách.

Např. *Distorsio articulatiōnis tālocrūrālis l. dx. cum frāctūrā malleolī mediālis comminutīva*
(Podvrtnutí pravého hlezenního kloubu s tříštivou zlomeninou vnitřního kotníku)

Latinské předložky s ablativem:

ā, ab	od	ē, ex	z, ze; kvůli (o příčině)
cum	s, se, spolu	prō	pro
dē	z, ze; s, se (shora dolů); o	sine	bez
in	v, na (kde?); při (kdy?)	sub	pod (kde?)

Předložky *in* a *sub*

Pokud se po latinské předložce *in* nebo *sub* uplatní ablativ, jedná se o vyjádření místa (odpověď na otázku *kde?*).

Např. *Status post amputatiōnem in crūre/ sub genu*
(Stav po amputaci provedené v oblasti bérce/ pod kolenem)

Ablativ singuláru

Koncovku ablativu singuláru u slov 1., 2., 4. a 5. deklinace představuje samohláska, která je pro příslušnou deklinaci v kmeni charakteristická.

	1. deklinace	2. deklinace	3. deklinace	4. deklinace	5. deklinace
abl. sg.	-ā	-ō	-e/-ī	-ū	-ē

Ve 3. deklinaci se v ablativu plurálu uplatňuje:

I. koncovka **-e**:

- a. u substantiv mužského, ženského rodu a neuter skloňovaných dle vzoru *corpus* (např. *cum dolōre*)

- b. u komparativních tvarů adjektiv (např. *in membrō inferiōre*)
- II. koncovka **-ī**:
- a. u adjektiv 3. deklinace (např. *cum morbō latentī*)
- b. u neuter 3. deklinace skloňovaných dle vzoru *rēte* (např. *cum calcārī*)
- c. u stejnoslabičných substantiv 3. deklinace skloňovaných dle vzoru *basis* (např. *cum narcōsī, sine febrī*).

Příklady ablativu singuláru substantiv

	1. deklinace	2. deklinace	3. deklinace	4. deklinace	5. deklinace
abl. sg.	<i>cum frāctūrā</i>	<i>cum morbō</i>	<i>cum dolōre</i> <i>cum cystī</i>	<i>cum dēcubitū</i>	<i>cum cariē</i>

Příklady ablativu singuláru substantiv ve spojení s adjektivy

	spojení s adjektivem 1. deklinace	spojení s adjektivem 2. deklinace	spojení s adjektivem 3. deklinace
abl. sg.	<i>ex amputātiōne traumaticā</i>	<i>ē tumōre benignō</i>	<i>cum frāctūrā simplicī</i>

Ablativ plurálu

Shodnou koncovku ablativu plurálu mají 1. a 2. deklinace (**-īs**) a 3. a 4. deklinace (**-ibus**). U substantiv 5. deklinace se v tomto pádě uplatňuje koncovka **-ēbus**.

Přehled koncovek ablativu plurálu

	1. deklinace	2. deklinace	3. deklinace	4. deklinace	5. deklinace
abl. pl.	-īs		-ibus		-ēbus

Příklady ablativu plurálu substantiv

	1. deklinace	2. deklinace	3. deklinace	4. deklinace	5. deklinace
abl. pl.	<i>cum frāctūrīs</i>	<i>cum morbīs</i>	<i>cum dolōribus</i>	<i>cum dēcubitibus</i>	<i>cum cariēbus</i>

Příklady ablativu plurálu substantiv ve spojení s adjektivy

	spojení s adjektivem 1. deklinace	spojení s adjektivem 2. deklinace	spojení s adjektivem 3. deklinace
abl. pl.	<i>ex amputātiōnibus traumaticīs</i>	<i>ē tumōribus benignīs</i>	<i>cum frāctūrīs simplicibus</i>

Slovtvorba – odvozování slov latinskými předponami

Slovtvorba zahrnuje odvozování (derivaci) slov pomocí předpon (prefixů), přípon (sufixů) a skládání slov z více slovních základů (kompozice). V této lekci je pozornost věnována

odvozování slov latinskými předponami. V jejich platnosti se nejčastěji vyskytují latinské předložky.

Předpony pozměňují a upravují význam odvozovaného slova nejčastěji z hlediska:

- a) umístění (lokalizace)
- b) časového zařazení (temporalizace)
- c) záporu (negace)
- d) určení, upřesnění (identifikace), např. typu, míry apod.

Přehled základních latinských předpon

předpona	význam	příklad	český ekvivalent
ā-/ab- (abs-)	od	<i>ablātiō</i> <i>abscessus</i>	odnětí absces
ad- (af-, ap-, as-)	při, u, do, k	<i>adhaesiō</i> <i>afferēns</i> <i>appendix</i> <i>ascendēns</i>	přilnavost, srůst přívodný přívěsek stoupající, vzestupný
ante-	před	<i>antepositiō</i>	chirurgické posunutí orgánu dopředu
circum-	kolem, okolo	<i>circumferentia</i>	obvod, rozsah
contrā-	proti	<i>contrāincisiō</i>	chirurgický řez vedený opačným směrem, než byl původní řez
com- (co-, col-, con) ← <i>cum</i>	s, se, spolu	<i>commōtiō</i> <i>coāgulātiō</i> <i>collāpsus</i> <i>congelātiō</i>	otřes srážení krve selhání, zhroucení zmrznutí, omrzlina
dē- (dēs-)	od- s, se (shora dolů)	<i>dēviātiō</i> <i>dēsīnfectiō</i>	odchýlení odstranění nákazy
dis- (di-, dif-)	1. roz- 2. zápor	<i>dislocātiō</i> <i>dīlacerātiō</i> <i>difficilis</i>	rozmístění, posun roztržení nesnadný, obtížný
ē-/ex- (ef-)	z, ze, vy-	<i>ērectiō</i> <i>excīsiō</i> <i>efferēns</i>	vzpřímení, ztopoření vyříznutí odvodný
extrā-	mimo, vně	<i>extrāuterīnus</i>	mimoděložní
in- (im-, il-, ir-)	1. v, na, dovnitř 2. zápor	<i>incīsiō</i> <i>irritātiō</i> <i>inoperābilis</i> <i>immōbilitās</i> <i>illegālis</i>	řez, naříznutí dráždění neoperovatelný nepohyblivost nezákonný
īnfrā-	pod	<i>īnfrāorbitālis</i>	podočnicový
inter-	mezi	<i>interāctiō</i>	vzájemné působení
intrā-	uvnitř	<i>intrānātālis</i>	vzniklý při porodu
ob- (oc-, op-)	proti, za	<i>obstructiō</i> <i>occiput</i>	uzavření, překážka záhlaví, týl

		<i>oppōnēns</i>	opačný, stavějící se proti
per-	skrz, přes; vysoký stupeň	<i>perforāns</i> <i>peraciditās</i>	prostupující, pronikající překyselení
post-	po, za	<i>posttraumaticus</i> <i>postmolāris</i>	poúrazový ležící za stoličkou
prae-	před	<i>praenātālis</i> <i>praecordium</i>	před narozením oblast před srdcem
prō-	vpřed	<i>prōminēns</i>	vyčnívající
re-	znovu, opět, zpět	<i>resūtūra</i> <i>remittēns</i>	opakované sešití dočasně ustupující
sub- (suc-, suf-, sup-, sus-)	pod, dole; nižší stupeň	<i>sublinguālis</i> <i>suspīciō</i> <i>s</i> <i>subfebris</i>	podjazykový podezření zvýšená teplota
super-, suprā-	nad	<i>superficiālis</i> <i>suprāspīnātus</i>	povrchový nadhřebenový
trāns-	přes, pře-	<i>trānsfusiō</i>	přelévání

Specifika klinických diagnóz

Vyjádření nejistoty lékaře o platnosti stanovené diagnózy

V klinických diagnózách se míra jistoty lékaře o platnosti stanovené diagnózy vyjadřuje opisem. V případě podezření se užívá výrazu *suspīciō* + genitivní tvar názvu nemoci, poruchy nebo poranění, resp. odvozené adjektivum *suspectus*, *a*, *um* ve funkci shodného přívlastku. Pro vyjádření přesvědčení lékaře o platnosti diagnózy se uplatňuje postponované adverbium *vērīsimiliter* (častěji ve zkratce *vs.*).

Např. *Suspīciō commōtiōnis cerebrī*, resp. *Commōtiō cerebrī suspecta*
(Podezření na otřes mozku)

Commōtiō cerebrī, *vs.*
(Pravděpodobný otřes mozku)

SLOVNÍ ZÁSOBA

ā, ab	od
ablātiō, ōnis, f.	odnětí, snětí
abortus, ūs, m.	potrat
abruptiō, ōnis, f.	odtržení, odlomení
abscessus, ūs, m.	absces (dutina vzniklá zánětem a vyplněná hnisem)
abūsus, ūs, m.	nadměrné užívání, zneužívání
aethanolum, ī, n.	líh, etanol
aethylicus, a, um	alkoholický, způsobený alkoholem

anamnēsis, is, f.	předchorobí, anamnéza (informace o chorobách, které pacient prodělal nebo se vyskytly v jeho rodině)
bilaterālis, e	oboustranný
cicātrix, icis, f.	jizva
circulātiō, ōnis, f.	oběh
circumsc̄riptus, a, um	ohraničený
collāpsus, ūs, m.	selhání, zhroucení
collaterālis, e	pobočný (ležící na stejné straně)
combustiō, ōnis, f.	popálenina
commōtiō, ōnis, f.	otřes
compēnsātus, a, um	vyrovnaný, vyvážený, kompenzovaný
complicātiō, ōnis, f.	komplikace
compressiō, ōnis, f.	stlačení
congelātiō, ōnis, f.	omrzlina
congenitus, a, um	vrozený
contūsiō, ōnis, f.	zhmoždění
cum	s, se, spolu
cūrātus, a, um	vyléčený
cutis, is, f.	kůže
dē	z, ze; s, se (shora dolů); o
dēfectus, ūs, m.	vada, porucha, nedostatek
dēformitās, ātis, f.	znetvoření
dēviātiō, ōnis, f.	vybočení, odchylka, úchylka
diffūsus, a, um	rozptýlený, neohraničený
dīlacerātiō, ōnis, f.	roztržení
dīlātātiō, ōnis, f.	rozšíření
dīrēctus, a, um	přímý
distensiō, ōnis, f.	roztažení, natažení
distorsiō, ōnis, f.	podvrtnutí, vyvrtnutí
diverticulum, ī, n.	výchlipka (vrozené nebo získané vychlípění dutého orgánu, např. stěny jícnu, střeva, močového měchýře)
ē, ex	z, ze; kvůli (o příčině)
enteron, ī, n.	střevo
ēvacuātiō, ōnis, f.	vyprázdnění, odsátí

excisiō, ōnis, f.	vyříznutí
excoriātiō, ōnis, f.	oděrka, odřenina
exitus, ūs, m.	smrt (stanovená klinikem)
femorālis, e	stehenní
gangraenōsus, a, um	týkající se sněti (gangrény), gangrenózní
generalisātus, a, um	postihující celé tělo, generalizovaný
haemorrhoidālis, e	týkající se hemoroidů
iatrogenēs, es¹	způsobený lékařem (v negativním smyslu)
īctus, ūs, m.	úder, záchvat, mrtvice
īleōsus, a, um	týkající se střevní neprůchodnosti
imminēns, entis	hrozící
in (+ abl.)	v, na (kde?); při (kdy?)
incarcerātiō, ōnis, f.²	uskřinutí (zaškrcení orgánu v kýlní brance)
incarcerātus, a, um	uskřinutý
incipiēns, entis	začínající
incontinentia, ae, f.	neschopnost udržet moč/stolici, inkontinence
īnfarctus, ūs, m.	infarkt
iniectiō, ōnis, f.	injekce
inoperābilis, e	neoperovatelný
īnsufficiēntia, ae, f.	nedostatečnost, selhání činnosti; nedomykavost
intoxicātiō, ōnis, f.	otrava
lētālis, e	smrtný
lipōma, tis, n.	nezhoubný nádor z tukové tkáně, lipom
locus, ī, m.	místo
eōdem locō	na stejném místě
locō typicō	na typickém místě
māter, tris, f.	1. matka; 2. obal
dūra māter	tvrdá mozková plena
medicāmentum, ī, n.	lék
mors, rtis, f.	smrt (stanovená patologem)
narcōsis, is, f.	narkóza
necrōsis, is, f.	nekróza (místní odumření tkáně nebo orgánu)
nōdus, ī, m.	uzel

¹ Řecké adjektivum; tvar *iatrogenēs* je tvar nominativu singuláru užívaný ve spojení se substantivou mužského a ženského rodu, tvar *iatrogenes* je tvar nominativu singuláru užívaný ve spojení se substantivou středního rodu.

² Z latinského substantiva *carcer, eris, m.* – vězení

obēsītās, ātis, f.	otylost, obezita
omentum, ī, n.	předstěra
operātīvus, a, um	operační (týkající se chirurgického výkonu)
ōvāriālis, e	vaječnickový
peritoneālis, e	pobřišniční
polypus, ī, m.	stopkatý útvar na sliznici, polyp
prō	pro
pūnctus, a, um	bodný
pūs, pūris, n.	hnis
regressiō, ōnis, f.	ústup (choroby)
retentiō, ōnis, f.	zadržení
sanguis, inis, m.	krev
scissus, a, um	řezný
sectiō, ōnis, f.	1. řez; 2. pitva (těla)
sectiō caesarea	císařský řez
sectiō lēgālis	soudní pitva
sectus, a, um	sečný
sine	bez
stenōsāns, antis	způsobující zúžení
strangulātiō, ōnis, f.	zaškrcení orgánu srůstem
strictūra, ae, f.	zúžení
sub (+ abl.)	pod (kde?)
subcutāneus, a, um	podkožní
superficiēs, ēī, f.	povrch
sūspectus, a, um	podezřelý, nepotvrzený, suspektní
tālocrūrālis, e	týkající se hlezenní a patní kosti
articulātiō tālocrūrālis	hlezenní kloub
trachēa, ae, f.	průdušnice
trāncīsiō, ōnis, f.	přeříznutí, přetětí
trānsfūsiō, ōnis, f.	přelévání, transfuze
ūrēthra, ae, f.	močová trubice
ūrīna, ae, f.	moč
vārix, icis, f.	křečová žíla
vērīsimiliter	pravděpodobně
vitium, iī, n.	vada, chyba, kaz
vomitus, ūs, m.	zvracení

CVIČENÍ

1) Přeložte do češtiny.

Ablatio unguis digiti II. pedis _____

Abortus incipiens post trauma grave _____

Suspicio abruptionis malleoli medialis l. dx. _____

Abscessus septi nasi _____

Collapsus circulationis sanguinis majoris _____

Combustio pollicis lateris dextri gradus secundi _____

Commotio cerebri, vs. _____

Compressio cerebri traumatica cum dilaceratione durae matris _____

Congelationes extremitatis inferioris lateris utriusque gradus primi _____

Contusio parietis abdominalis sine defectu cutis _____

Contusio lienis suspecta _____

Corpus alienum in ductu lacrimali _____

Excoriationes multiplices cruris et pedis l. utr. _____

Decubitus regionis gluteae profundus _____

Deformitas articulationis coxae cum luxatione _____

Deviatio septi nasi ad latus sinistrum _____

Fractura comminutiva phalangis proximalis digiti IV. manus sinistrae sine dislocatione _____

Distensio ligamentorum columnae vertebralis _____

Distorsio articulationis talocruralis lateris dextri _____

Excisio cystis benignae ligamenti lati uteri _____

Exitus letalis post infarctum cordis _____

Extractio dentis praemolaris propter cariem _____

Hernia libera parva in cicatrice _____

Status post ictum cerebri _____

Incontinentia urinae _____

Iniectiones subcutaneae, intramusculares, intravenosae _____

Insufficiencia valvularum aortae _____

Insufficiencia vesicae biliaris _____

Fractura partis distalis radii sin. loco typico _____

Mors e perforatione aortae _____

Amputatio membri inferioris lateris sinistri propter sepsim cum narcosi _____

Laesio cerebri traumatica cum laceratione durae matris et perforatione arteriae cerebri mediae

Pus in vulnere lacero _____

Resectio lobi inferioris pulmonis sinistri propter tuberculosim _____

Sectio caesarea secundum Geppert _____

Retentio urinae propter stricturam urethrae _____

St. p. suturam tendinis Achillis l. dx. propter rupturam _____

Transfusio sanguinis post operationem _____

St. p. transplantationem hepatis propter carcinoma _____

Varices cruris bilaterales _____
Vitium cordis congenitum _____
Vomitus post narcosim _____
Morbus incipiens vesicae felleae _____
Vulnera contusa, lacera, puncta, morsa, secta, scissa _____

2) Přeložte do latiny.

Odnětí prsu kvůli rakovině _____
Příznaky hrozícího potratu _____
Vykloubení levého loketního kloubu s odlomením loketního výběžku _____

Absces v jizvě _____
Selhání srdce _____
Stlačení 11. hrudního obratle _____
Omrzliny prstů nohou na obou stranách _____

Zhmoždění kolena na levé straně _____
Cizí předmět v tlustém střevě _____
Proleženina křížové krajiny druhého stupně _____

Vrozené znetvoření hrudníku _____
Poškození povrchu kůže _____
Vychýlení průdušnice _____
Rozšíření krčku dělohy _____
Zlomenina pravé klíční kosti s posunem _____
Natažení středního pobočného vazů levého kolena _____

Podvrtnutí nohy pod hlezem _____

Stav po vyříznutí nádoru prsu na pravé straně _____

Mnohočetné oděrky rukou _____

Vytržení zubu s bolestí _____

Brániční kýla _____

Mozková mrtvice _____

Krevní výron po podkožní injekci _____

Otok plic při selhání levé srdeční komory _____

Smrt po selhání plic _____

Prasknutí vzestupného tračníku kvůli vředu _____

(Částečné) odstranění žaludku kvůli zhoubnému nádoru _____

Poúrazové zúžení močové trubice _____

Stav po sešití žaludku kvůli prasklému žaludečnímu vředu _____

Stav po transplantaci ledviny na pravé straně _____

Zvracení po operaci _____

Neoperovatelný nádor tlustého střeva _____

3)

3a) U následujících substantiv zakroužkujte deklinaci a správnou koncovku ablativu singuláru, případně plurálu, pokud se podstatné jméno v množném čísle používá.

substantivum	deklínace	koncovka ablativu singuláru	koncovka ablativu plurálu
resectio	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-
adhaesio	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-īs -ibus -ēbus
abscessus	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-īs -ibus -ēbus
plastica	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-īs -ibus -ēbus
metastasis	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-īs -ibus -ēbus
necrosis	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-

perforatio	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-
stenosis	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-
prolapsus	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-
strangulatio	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-
cicatrix	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-īs -ibus -ēbus
defectus	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-īs -ibus -ēbus
lipoma	1. 2. 3. 4. 5.	-ā -ō -e -ī -ū -ē	-īs -ibus -ēbus

hernia	1.	-ā	-īs -ībus -ēbus
	2.	-ō	
	3.	-e	
	4.	-ī	
	5.	-ū	
		-ē	

cystis	1.	-ā	-īs -ībus -ēbus
	2.	-ō	
	3.	-e	
	4.	-ī	
	5.	-ū	
		-ē	

ileus	1.	-ā	-
	2.	-ō	
	3.	-e	
	4.	-ī	
	5.	-ū	
		-ē	

3b) Spojte adjektiva ve správném tvaru se substantivy v tabulce. Pořadí slov v tabulce neměňte.

defectus	lipoma	hernia	cystis	ileus
----------	--------	--------	--------	-------

- 1) diabeticus, a, um: _____
- 2) praeperitonealis, e: _____
- 3) incarceratus, a, um: _____
- 4) ovarialis, e: _____
- 5) recidivans, antis: _____

3c) Doplňte spojení ze cvičení 3b do diagnóz ve správném tvaru. Zachovejte pořadí z předcházejícího cvičení. Ve dvou případech je nutné substantivum oddělit od adjektiva.

- 1) Diabetes mellitus ad PAD³ cum _____ calcanei et hallucis l. dx.
- 2) Hernia inguinalis l. utr. indirecta⁴ cum _____; adhaesiones multiplices gradus I.
- 3) _____ inguinalis l. sin. magna recidivans in cicatrice _____
- 4) Metastases hepatis segmenti I et III cum _____ l. sin.

³ Zkratka pro perorální antidiabetika (cit. dle VOKURKA, M., HUGO, J. *Velký lékařský slovník*. 9. vyd. Praha: Maxdorf, 2009, s. 768.)

⁴ *Hernia inguinalis indirecta* „prostupuje kýlní brankou ve *fossa inguinalis lateralis* a prochází tříselným kanálem, u muže ev. může vstoupit až do šourku (*hernia scrotalis*)“. Naproti tomu *hernia inguinalis directa* „prostupuje kýlní brankou ve *fossa inguinalis medialis*“ (cit. dle VOKURKA, M., HUGO, J. *Velký lékařský slovník*. 9. vyd. Praha: Maxdorf, 2009, s. 399.).

5) _____ intestini tenuis ex adhaesionibus _____

3d) Na základě diagnóz ve cvičení 3c určete řídící větné členy výrazů v prvním sloupci tabulky. Vybírejte ze substantiv v nabídce (viz příklad).

Poznámka: Číslo v závorkách za výrazy označují číslo diagnózy ze cvičení 3c, ve které se výraz vyskytl.

<i>E.g. mellitus (1)</i>	<i>diabetes, defectu, calcanei, hallucis, lateris</i>
diabetico (1)	diabetes, defectu, calcanei, hallucis, lateris
utriusque (2)	hernia, lateris, lipomate, adhaesiones, gradus
praeperitoneali (2)	hernia, lateris, lipomate, adhaesiones, gradus
primi (2)	hernia, lateris, lipomate, adhaesiones, gradus
sinistri (3)	hernia, lateris, cicatrice
magna (3)	hernia, lateris, cicatrice
recidivans (3)	hernia, lateris, cicatrice
incaerata (3)	hernia, lateris, cicatrice
ovariali (4)	metastases, hepatis, segmenti, cysti, lateris
recidivans (5)	ileus, intestini, adhaesionibus

3e) Změňte koncovky substantiv/adjektiv tak, abyste vytvořili smysluplná spojení. Neměňte pořadí slov, číslo zachovejte.

1) metastases – pulmo

2) prolapsus – anus

3) resectio – vagina

4) necrosis et perforatio – ileum

5) strangulatio – intestinum tenue

6) plastica – hernia inguinalis

7) perforatio et abscessus – pelvis minor

8) stenosis – antrum – ventriculus

3f) Doplňte spojení ze cvičení 3e do diagnóz ve správném tvaru. Zachovejte pořadí z předcházejícího cvičení.

- 1) Carcinoma pancreatis cum _____ l. dx.
- 2) Nodi haemorrhoidales externi cum _____
- 3) St. p. amputationem recti cum _____ (2007)
- 4) Hernia femoralis l. dx. incarcerata cum _____;
status ileosus
- 5) Ileus ex _____
- 6) St. p. resectionem intestini tenuis propter incarcerationem ante annos cum
_____ l. dx.
- 7) St. p. resectionem coli sigmoidei secundum Hartmann⁵ propter diverticulitidem acutam cum

- 8) Carcinoma pancreatis inoperabile; defectus parietis posterioris ventriculi cum

4)

Doplňte chybějící předložky do diagnóz. Vybírejte z nabídky u každé diagnózy.

- 1) Diabetes mellitus _____ complicationibus

propter – e/ex – bez předložky – post – sine

- 2) Status ileosus intestini tenuis _____ adhaesionibus; abscessus cavitatis peritonealis

e/ex – pro – propter – post – de

- 3) Gangraena ilei terminalis _____ perforatione; gangraena caeci

pro – de – propter – post – cum

- 4) Carcinoma recti _____ operatione _____ Miles⁶ curatum

⁵ Při resekci podle Hartmanna je společně s patologií (např. nádorem) odstraněna část tlustého střeva před konečníkem, proximální konec střeva je vyveden na povrch těla v podobě kolostomie (tj. umělého vyústění tlustého střeva) a distální konec je slepě uzavřen. Kolostomii je možné časem zanořit, a tak obnovit kontinuitu gastrointestinálního traktu. Způsob provedení operace pochází od francouzského chirurga Henriho A. C. A. Hartmanna (1860 – 1952).

⁶ Při operaci podle Milese je odstraněna distální část tračnicku a celý konečník. Zbylá část střeva je vyvedena na povrch těla v podobě trvalé kolostomie. Způsob provedení operace pochází od britského chirurga Williama E. Milese (1869 – 1947).

cum – post – a/ab – bez předložky – e/ex

pro – secundum – per – a/ab – propter

5) Status _____ operationem haemorrhoidum _____ anamnesi

sub – trans – inter – post – a/ab

cum – post – in – bez předložky – pro

6) Carcinoma coli sigmoidei _____ resectione _____ annos V curatum

ante – e/ex – bez předložky – post – cum

circum – trans – extra – cum – ante

7) Revisio cavitatis abdominis _____ statum ileosum recidivatem _____
resectione intestini tenuis

secundum – intra – propter – cum – pro

ante – cum – bez předložky – post – a/ab

5)

5a) Spojte termíny vlevo s termíny vpravo tak, abyste vytvořili úplné diagnózy. Zapište na řádky pod tabulkou.

1) Ulcus canalis	a) in cicatrice post resectionem coli sigmoidei
2) Ulcus ventriculi acutum	propter carcinoma
3) St. p. revisionem cavitatis abdominis propter ileum ex	b) adhaesionibus
4) Fistula in	c) pylorici ventriculi in anamnesi
5) St. p. resectionem intestini crassi propter	d) diverticulitidem in anamnesi
6) Hernia	e) cum haemorrhagia
	f) cicatrice post plasticam herniae inguinalis l. dx.

5b) V diagnózách vytvořených ve cvičení 5a podtrhněte nominativy substantiv/adjektiv černě, genitivы modře, akuzativы červeně a ablativы zeleně.

6)

6a) Odpovězte na otázky v tabulce na základě diagnóz u jednotlivých pacientů.

Pacient 1:

Hernia in cicatrice post resectionem ventriculi

Strangulatio ilei

Obesitas permagna

Pacient 2:

Appendicitis acuta gangraenosa et peritonitis circumscripta eodem loco

Pacient 3:

Abscessus pelvis minoris et praesacralis chronicus

St. p. resectionem recti

Adhaesiones cavitatis abdominis multiplices

Hernia in cicatrice recidivans

Pacient 4:

Hernia inguinalis l. sin. indirecta

Lipoma praeperitoneale

Hernia in cicatrice post operationem propter polypos intestini crassi

Pacient 5:

Carcinoma coli sigmoidei aboralis stenosans generalisatum

Status subileosus intestini crassi

Metastases hepatis et pulmonum multiplices

Pacient 6:

Hernia inguinalis l. utr. indirecta cum lipomate praeperitoneali

Adhaesiones multiplices gradus I.

Pacient 7:

St. p. resectionem parietis abdominis, evacuationem abscessus, resectionem omenti et suturam coli transversi

<i>U jakého pacienta ...</i>	<i>číslo pacienta</i>
... došlo k částečné střevní neprůchodnosti?	
... se vyskytuje oboustranná tříselná kýla?	
... byl diagnostikován zánět pobřišnice v oblasti červovitého přívěsku?	
... se před křížovou kostí nachází dutina vyplněná hnisem?	
... je body-mass index ⁷ extrémně vysoký?	
... se nachází nezhoubný nádor v oblasti před pobřišnicí a zároveň dvě kýly?	
... se rozšířilo onemocnění do celého těla?	
... byly diagnostikovány srůsty mírného stupně?	
... se v jedné oblasti kýla vyskytla opakovaně?	

6b) V diagnózách ze cvičení 6a podtrhněte všechny latinské prefixy.

6c) Termíny s prefixy ze cvičení 6b doplňte do tabulky podle významu jejich předpon. Termíny uvádějte ve slovníkových tvarech.

význam předpony	termín s předponou
před	
z, vy-	
znovu, opět	
při, u, k	
nižší stupeň	
okolo	
přes	
od	
vysoký stupeň	
zápor	

⁷ Body-mass index (též zkratka BMI) je číselná hodnota, která slouží k posouzení tělesné hmotnosti, tj. stanovení podváhy, normální váhy, nadváhy či obezity; výpočet BMI: hmotnost (kg) / výška² (m).

6d) Doplňte do dvojic diagnóz vždy jeden prefix z nabídky, který se významově hodí do obou diagnóz. U každé dvojice označte, zda je význam doplněných prefixů u obou diagnóz stejný/podobný, nebo úplně odlišný. Použijte následující symboly:

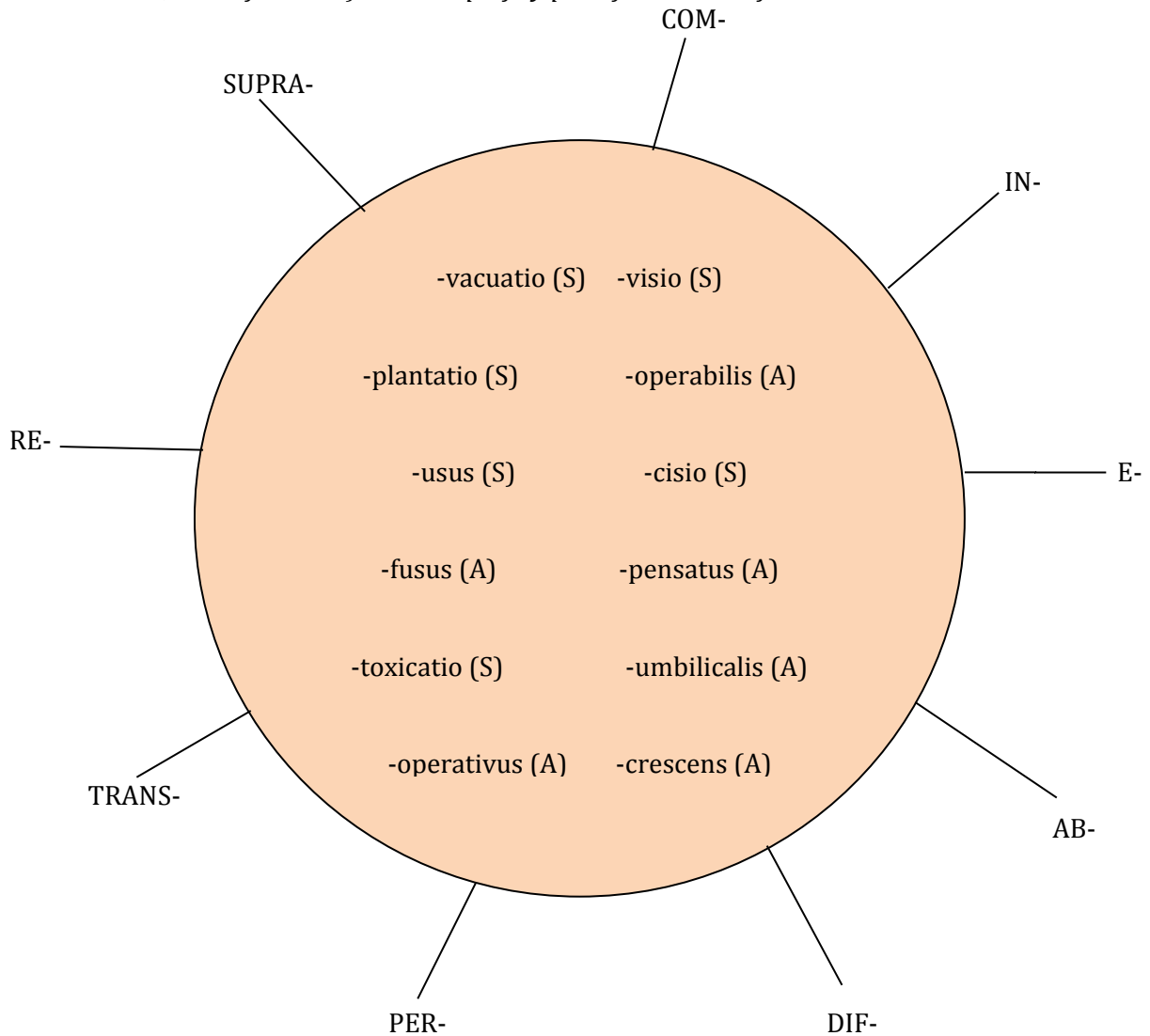
= (stejný význam)

≠ (odlišný význam).

diagnózy	význam prefixů
Varices oesophagi _____cipientes _____sufficientia hepatis acuta	
de – re – in – a – oc – dis	
Metastases lobi l. dx. hepatis in _____gressionem St. p. _____visionem cum resectione ilei propter ileum	
pro – sub – in – re – contra – dis	
_____fectus diabeticus cruris l. sin., st. p. amputationem in crure l. sin. Diabetes mellitus gradus II. _____compensatus	
sub – a – intra – re – sub – de	
Diabetes mellitus gradus II. _____compensatus (PAD) Tumor regionis _____hepaticae cum metastasi ad hepar, vs.	
de – infra – sub – post – supra – a	
Hernia umbilicalis _____magna incarcerata _____foratio coli transversa post dilatationem	
per – trans – sub – super – in – de	

6e) Spojte předpony po obvodu kruhu se slovními základy uvnitř kruhu tak, abyste vytvořili smysluplné termíny.

Poznámka: Písmena v závorkách u slovních základů naznačují slovní druh tvořených termínů (S = substantivum, A = adjektivum). Některé prefixy použijete více než jednou.

6f) Termíny ze cvičení 6e doplňte do diagnóz ve správném tvaru. Počet čárek naznačuje počet písmen termínu, který se má doplnit.

Poznámka: Některé termíny jsou již do diagnóz doplněné.

- 1) St. p. _ _ _ _ _ cystis pancreatis
- 2) Adhaesiones cavitatis peritonealis; st. p. _ _ _ _ _ cavitatis peritonealis propter statum ileosum
- 3) _ _ _ _ _ aethanoli acutus in anamnesi
- 4) Transcisio ductus choledochi iatrogenes _ _ _ _ _
- 5) Diabetes mellitus medicamento perorali _ _ _ _ _
- 6) Carcinoma ventriculi _ _ _ _ _ ad pancreas increscens
- 7) Hernia _ _ _ _ _ in cicatrice post resectionem coli sigmoidei acutam
- 8) St. p. _ _ _ _ _ hepatitis propter cirrhosim hepatis
- 9) _ _ _ _ _ aethylica acuta
- 10) Tumor capitis pancreatis _ _ _ _ _

6g) Na základě diagnóz ve cvičení 6f určete, zda jsou následující tvrzení pravdivá, nepravdivá, případně není možné rozhodnout. Zakroužkujte odpovídající symbol.

Vysvětlivka: √ = pravdivé tvrzení

X = nepravdivé tvrzení

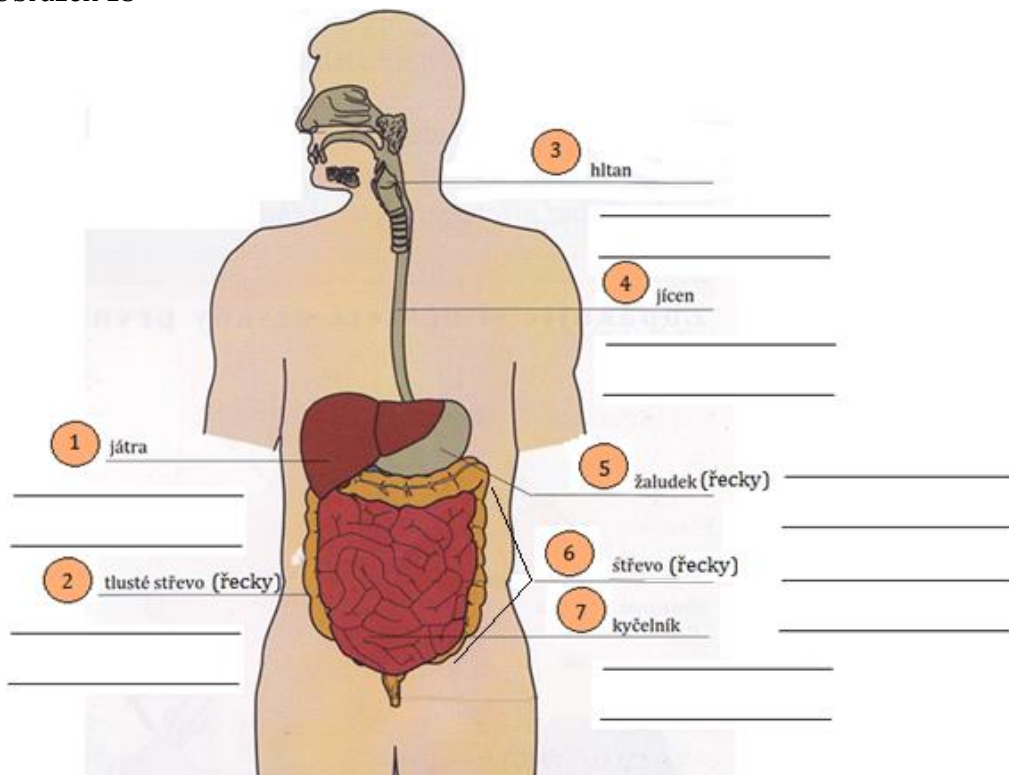
? = není možné rozhodnout

U pacienta s rakovinou žaludku se ložisko vyskytuje pouze na jednom ohraničeném místě.	√	X	?
Nádor slinivky břišní je možné chirurgicky úplně odstranit.	√	X	?
K přetětí žlučového došlo po skončení operace.	√	X	?
Pacient s cukrovkou pravidelně polyká léky.	√	X	?
Pacient s otravou alkoholem zemřel.	√	X	?
Cysta slinivky břišní byla odstraněna celá (i se svými obaly).	√	X	?
Srůsty v dutině pobřišnice vznikly během hojení po provedení operačního zákroku.	√	X	?
Jeden z pacientů má kýlu v oblasti podbřišku.	√	X	?
Do těla pacienta s diagnózou tvrdnutí jater byla přenesena játra od jeho zemřelé dcery.	√	X	?
Právě jeden pacient se přiznal k nadměrné konzumaci alkoholu v minulosti.	√	X	?

7)

7a) Tvořte názvy zánětlivých onemocnění od částí trávicí soustavy na obrázku číslo 15. Vytvořené termíny spojte s výrazem *symptomata*.

Obrázek 15

7b) Doplňte do tabulky chybějící informace (tj. název orgánu/části orgánu, zánětlivé onemocnění tohoto orgánu/části orgánu, zánětlivé onemocnění ve spojení s adjektivem *suspectus, a, um* a zánětlivé onemocnění ve spojení se substantivem *suspicio*).

orgán/část orgánu	zánětlivé onemocnění	zánětlivé onemocnění + <i>suspectus, a, um</i>	zánětlivé onemocnění + <i>suspicio</i>
appendix			
		colitis suspecta	
	pancreatitis chronica		
			suspicio hepatitis aethylicae
	oesophagitis terminalis		
			suspicio diverticulitidis coli sigmoidei acutae

7c) Přiřaďte diagnózy ve třetím a čtvrtém sloupci cvičení 7b (vyznačeno barevně) ke schémátům znázorňujícím strukturu termínů. Některá schémata můžete použít více než jednou.

Poznámka: PKS = přívlastek shodný; PKN = přívlastek neshodný

Podmět + PKS + PKS:

Podmět + PKS:

Podmět + PKN + PKS + PKS + PKS:

Podmět + PKN + PKS:

Podmět + PKN + PKN + PKS + PKS:

Podmět + PKN:

7d) Rozepište zkratky/zkrácená slova v následujících diagnózách ve správném tvaru. U zkratky *susp.* naznačte graficky její řídicí/závislý větný člen.

Příklad:

Colica biliaris susp. ⇒ *suspecta*

┌
└

Susp. contusionis hepatis	_____
Cirrhosis hepatis susp.	_____
Meta lobi dx. hepatis susp.	_____
Hepatitis C in anamnesi, vs.	_____

Susp. tu pancreatis ad duodenum
increscens

Tu capitis pancreatis susp.

St. p. irritationem pancreatis susp.

Lipoma caeci susp.

Susp. irritationis appendicis

Stenosis coli sigmoidei susp.
